
RENATA RELJA I TINA BOŽIĆ

Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet –
Odsjek za sociologiju, Split, Hrvatska

UDK 316.644-053.2:793.35(497.5)"2008"
316.723:793.35

SOCIO-KULTURNI ASPEKTI PLESA – SOCIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE MLADIH

Apstrakt: Rad pod naslovom: "Socio-kulturne značajke plesa: sociološko istraživanje mladih" donosi rezultate empirijskog istraživanja provedenog metodom ankete na populaciji mladih. Temeljni cilj bio je ispitati mišljenja i stavove mladih o njihovim plesnim preferencijama i navikama, kao i njihovo razumijevanje mnogobrojnih značajki i dimenzija plesa. Ples se kontekstualizira kao aktivnost i sadržaj slobodnog vremena, koji mahom imaju pozitivan utjecaj na mlade, čija je temeljna funkcija zabava, razonoda i rekreacija. Opisuje se pluralizam plesa i njegova višestruko dimenzionirana sadržajnost. Tako se ples kao sociološki i kulturološki fenomen shvaća kao komunikacijski kanal, sportska aktivnost, oblik igre i zabave, iskonska i najstarija umjetnost, društveni motiv druženja, te specifična metoda liječenja.

Ključne reči: socio-kulturni kontekst, ples, mladi, slobodno vrijeme, zabava

Uvod

Ples je univerzalni jezik koji ne poznaje kulturne i društvene granice, te predstavlja čovjekovu prirodnu i urođenu potrebu. Najčešće se definira kao ritmičko pokretanje tijela, obično u skladu s glazbom u određenom prostoru,¹ Ples za svakog pojedinca posjeduje drugačiju svrhu i cilj. Nekada su plesni motivi uglavnom bili obrednog, liturgijskog, svečanog, magijskog i estetskog karaktera dočim ples danas, uz to što je bitan čimbenik procesa socijalizacije, uglavnom služi zabavi, opuštanju, nesputanom umjetničkom izražavanju i oslobađanju energije.

¹ Anić V., *Rječnik hrvatskog jezika*, Zagreb 2007, str. 364.

Thomas² u svojoj studiji o sociologiji plesa objašnjava zašto znanost donekle zanemaruje ovaj bitan društveni fenomen. Fokusiranje na tijelo, objašnjava Thomas, nešto je što zapadna kultura zanemaruje i čemu ne pridaje dovoljan značaj. U današnjoj modernoj, racionaliziranoj, tehnokratskoj kulturi, tijelo i um nalaze se u opoziciji, i tijelo se smješta u kategoriju prirode. Duga je tradicija shvaćanja plesa kao najstarije umjetnosti čovječanstva, nečega što je postojalo i prije samog jezika i drugih umjetnosti. Ples se oduvijek povezivao s obredima, ritualima i običajima, stoga se na njega gledalo kao na esencijalnu komponentu tradicionalnih struktura i oralnih kultura. U 19. stoljeću razne društvene promjene pridonose stvaranju novih, složenih struktura koje su u opoziciji sa spomenutim tradicionalnim, a jedan od primjera ovakve tipologije je i Durkheimova podjela na mehaničku i organsku solidarnost, zaključuje Thomas.

Zahvaljujući brojnim arheološkim, povijesnim, antropološkim, te etnološkim otkrićima od 20. stoljeća pa nadalje, ples postaje sve češćim predmetom znanstvenih istraživanja i tumačenja. Velike i mnogobrojne razlike, kako u znanstvenim pristupima, shvaćanjima i hipotezama, tako i u mišljenima esteta, filozofa i umjetnika, otkrivaju svu širinu i dubinu problematike plesa.³ Ples se smatra društvenim fenomenom i pojavom značajnom za sustavnije sociološko bavljenje i raspravu. On nije samo nešto što gledamo, svakodnevno radimo ili pak ne radimo, već se radi o aktivnosti koja zauzima važno mjesto u svakodnevnim različitim socio-kulturnim kontekstima. Stoga se nadamo kako će ovaj rad i istraživački interes usmjeren na analizu socio-kulturnih aspekata plesa, te njegove uloge i mjesta u životu mladih, pridonijeti bogaćenju posebnih socioloških disciplina koje će omogućiti integraciju i interdisciplinarnost sociološke misli s drugim znanstvenim disciplinama.

Predmet, ciljevi i metoda istraživanja

U radu se analiziraju socio-kulturološke značajke plesa prvenstveno u životu mladih, što ujedno čini predmet istraživanja. Temeljni istraživački cilj bio je us-

² Thomas H., *Dance, Modernity, and Culture: Explorations in the Sociology of Dance*, London, New York 1995, str. 6.

³ Maletić A., *Povijest plesa starih civilizacija*, Zagreb 1986, str. 11.

mjeren na ispitivanje mišljenja i stavova ispitanika o socio-kulturnim značajkama plesa i plesnim navikama, odnosno, o značaju kojeg mladi pridaju plesu unutar specifičnog sociološkog i kulturalnog konteksta. Posebni istraživački ciljevi bili su usmjereni na analizu individualnih i društvenih karakteristika plesa među mladima; specifični društveni okvir unutar kojeg mladi smještaju i kategoriziraju ples; analizu plesa kao oblika interakcije i komunikacije; analizu kategorija spol/rod u relaciji prema plesu kao i njegovu terapeutsku ulogu.

U istraživanju je korišten kvantitativni metodološki pristup, pa je osnovna metoda bila anketa, što je ujedno bila najprimjerenija metoda u kontekstu postavljenih istraživačkih ciljeva. Oblikovani instrument – upitnik sadržavao je kombinaciju pitanja otvorenoga i zatvorenoga tipa. Korištene su metode deskriptivne statistike, a za provjeru zavisnosti varijabli korišten je hi-kvadrat test. Empirijski (kvantitativni) podaci deskriptivne analize obrađeni su programskim paketom SPSS za WINDOWS-e.

Odabir i karakteristike istraživačkog uzorka

Terenska faza istraživanja provedena je tijekom lipnja i srpnja 2008. godine te je anketirano ukupno 502 ispitanika i ispitanica s područja grada Splita i okolnih mjesta (Solín, Kaštela, Trogir, Klis, Omiš). S obzirom da su mladi ciljani istraživačka populacija, uzorak od 502 ispitanika čini dio ukupne populacije svih poduzoraka mladih koja je iznosila 50 326. Poduzorak su činili srednjoškolci, studenti, zaposleni i nezaposleni. Prema podacima dobivenim iz Splitskog područnog ureda za obrazovanje i kulturu, oblikovan je konačni uzorak srednjoškolaca koji je iznosio 136 ispitanika. Također je prema podacima o broju studenata u akademskoj godini 2008/2009, dobiven broj ispitanih studenata i studentica koji je iznosio 131. Mladi koji su zaposleni činili su treći poduzorak. Podaci su dobiveni od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, a odnosili su se na zaposlene na području Splita. Od ukupno 19 892 zaposlenih u dobi od 15 do 29 godina, uzet je relevantan postotak, te smo u konačnici ispitali 199 zaposlenih. Četvrti poduzorak činili su nezaposleni. Podaci o njima dobiveni su iz Splitskog zavoda za zapošljavanje, prema statističkim podacima temeljem kojih je oblikovan i četvrti poduzorak, koji je iznosio 37 ispitanika.

*Socio-demografska i strukturalna
obilježja ispitanika/ca*

Pomoću socio-demografskih (spol, dob, mjesto stalnog boravka, mjesto stanovanja) i socio-profesionalnih (zaposlenost, zanimanje ispitanika i njihovih roditelja, završena škola ispitanika i njihovih roditelja, izvor materijalnih prihoda), ustanovili smo osnovna obilježja ispitanika/ica. Istraživački uzorak činili su mladi unutar dobne skupine od 14 do 30 godina, te smo prilikom definiranja dobne granice pošli od definicije mladosti kao etape u životu pojedinca koja se u suvremenom društvu smješta između djetinjstva i odraslosti (zrelosti), te se pri tom uočava konstantna tendencija produžavanja ovog razdoblja.⁴

Među ispitanima bio je nešto veći udio ženske populacije – ukupno 57,8%, dok je muških ispitanika bilo 42,2%. Dob je kao varijabla uglavnom bila kontrolirana, pa su ispitanici/ce relativno ujednačeno raspodjeljeni unutar dobnih skupina istraživačkog uzorka. Najzastupljenija dobna skupina su mladi od 21 do 22 godine, slijede ispitanici od 21, 23 i 24 godine. Prema mjestu stalnog boravka ispitanika, dominiraju ispitanici iz urbanog područja. Najviše ih je iz Splita (područje na kojem je ujedno obavljeno i samo istraživanje), njih 79,1%. Slijede ispitanici koji žive u okolici Splita, u manjim mjestima, kao što su Kaštela (4%), Solin (3,6%) i Omiš (2%), te su ostali ispitanici iz manjih mjesta na području Splitsko-dalmatinske županije.

U kontekstu ostalih individualnih obilježja rezultati ukazuju kako većina ispitanih, njih čak 73,7% živi u roditeljskom stanu ili kući; slijede ispitanici koji su podstanari – njih 12,9%, dok ih je 8,8% vlasnika stana ili kuće. Neznatno je ispitanika koji žive kod rodbine (3%) i u studentskom domu (1,6%). Što se tiče zaposlenosti ispitanika/ca rezultati su pojednako distribuirani, tako je 37,6% zaposlenih, slijedi 27,1% srednjoškolaca, 25,5% studenata i 7,6% nezaposlenih. Njih 11 (2,2%) ispitanih izjasnilo se kako istovremeno studiraju i rade.

Analiza obrazovnih obilježja roditelja ispitanika doprinosi detaljnijoj slici njihova socijalnog podrijetla. U školskoj strukturi majki, dominiraju one sa srednjom stručnom spremom 57,6%, slijedi 36,9% majki s višom i visokom stručnom spremom, 2,6% ima samo

⁴ Ilišin V., Mladost, odraslost i budućnost, u: *Mladi uoči trećeg milenija*, priredili Ilišin V. i Radin, F., Zagreb 2002, str. 27.

osnovnu školu, a 2,2% ih je sa stečenim znanstvenim stupnjem. Slične rezultate nalazimo i kod školske strukture očeva, gdje također prevladavaju oni sa završenom srednjom školom 59,4%, nakon čega je 35,1% s višom ili visokom školom, tek je nešto više očeva sa stečenim znanstvenim stupnjem 3,6%, a onih sa osnovnoškolskim obrazovanjem je 2,2%.

Unutar profesionalne strukture majki, prednjače one s radničkim zanimanjem (29,3%), nakon čega slijede službenice (19,3%), domaćice ili umirovljenice (18,7%). Nezaposlenih majki je 13,3%, dok je kod očeva situacija znatno drugačija, naime, samo je 2,2% nezaposlenih očeva. Što se tiče dominantne profesije očeva, prevladavaju radnici (30,3%), i očeви umirovljenici (14,9 %). Kod očeva znatno je više onih koji su privatnici i samostalni poduzetnici.

Plesne preference i navike mladih: slobodno vrijeme i zabava mladih

Kada je riječ o mladima i njihovoj zabavi, korištenje slobodnog vremena najčešće se izjednačava sa zabavom, vremenom kada se ne radi, kada se razgovara s prijateljima, kada su mladi zaokupljeni sobom i svojim mislima.⁵ Kako daljnji rezultati i pokazuju – najviše ispitanika, njih čak 96,4% ples definira kao oblik zabave, a 57% navodi kako je glavni razlog zbog kojeg plešu zabava, zaključujemo da ples za mlade predstavlja upravo jednu vrstu zabave. Shodno tome, ovaj fenomen smještamo unutar prostora slobodnog vremena mladih. Proučavanje slobodnog vremena, zabave i dokolice u zadnjih nekoliko desetljeća postaje sve učestalije, iz razloga što se današnji postindustrijski čovjek želi odmaknuti od rada i obveza, suprotstaviti svakodnevnoj monotoniji, imajući sve naglašeniju potrebu ostvarivati se i određivati kroz slobodno vrijeme. Nikada prije slobodno vrijeme nije bilo cjenjenije i potrebnije negoli u današnjoj postmo-

⁵ Hendry L. B., Shucksmith J., Love G. i Glendinning A., *Young People's Leisure and Lifestyles*, London and New York, 1993.; Hendry L. B. i Kloep M., 'Talkin', doin' and bein' with friends': Leisure and communication: Young people talking about leisure, in: *Talking Adolescence: Perspectives on Communication in the Teenage Years*, eds. Williams A. i Thurlow C., London 2005, str.163-184.; Hendry L. B. i Kloep M., Adolescent leisure: A European perspective, in: *Handbook of Adolescent Development*, eds. Jackson, A. i Gossens., Hove, Sussex 2006, str. 246–263.

dernoj stvarnosti. Slobodno vrijeme u suvremenom društvu tako označava “prostor i mogućnost interakcije u procesima individualizacije, socijalizacije i inkulturacije... prostor samoaktualizacije i samoostvarenja osobnosti”.⁶

S obzirom da se ispitana populacija trenutačno školuje, studira ili je pak zaposlena, a tek ih je nešto manje nezaposleno, pretpostavili smo da većina ne raspolaže s dovoljno slobodnog vremena. Tako je 7,4% ispitanika/ca odgovorilo kako nema slobodnog vremena, a ukoliko ga i ima, uglavnom ga koristi za završavanje školskih, studentskih ili poslovnih obveza. Najviše ispitanika (36,9%) slobodno vrijeme koristi za druženje s prijateljima i prijateljicama, a 12,4% provodi slobodno vrijeme s djevojkom ili mladićem.

Individualne značajke ispitanika

Istraživački rezultati koji se vezuju uz učestalost plesanja na određenim prostorima i mjestima s pripadajućim karakteristikama su sljedeći: na listi najomiljenijih mjesta za ples mladi navode diskoteke gdje često pleše 40,6% ispitanih, a povremeno njih 46%. Slijede klubovi koji također posjeduju slična obilježja, u kojima često pleše 35,9% ispitanih, a povremeno 48,2%. Nadalje, kao najomiljenije mjesto za ples, mladi navode vlastiti dom/kuću gdje ih često pleše 31,9%, povremeno 38%. Istovremeno, trećina izjavljuje kako nikada ne pleše kod kuće. Ovi rezultati ne iznenađuju s obzirom na posebnost sadržaja koje nude diskoteke i klubovi, od kojih ključni uključuju glazbeno-plesnu dimenziju. Diskoteke i klubovi su prostori čija je primarna funkcija zabava mladih, te njihovo posjećivanje predstavlja raširenu aktivnost u slobodnom vremenu. Istraživanje o disko zabavi mladih provedeno 2007. pokazalo je kako je upravo ples jedan od bitnijih, a nakon glazbe i najvažniji element disko atmosfere zbog kojeg mladi uopće posjećuju to mjesto.⁷ Također su i talijanski istraživači zaključili da su glavni motivi posjećivanja diskoteka: ljubav prema glazbi i plesu.⁸ Danas se na plesnim podijima mladi izražavaju na različite načine, promatraju plesne pokrete drugih posjetitelja, oponašaju, improvi-

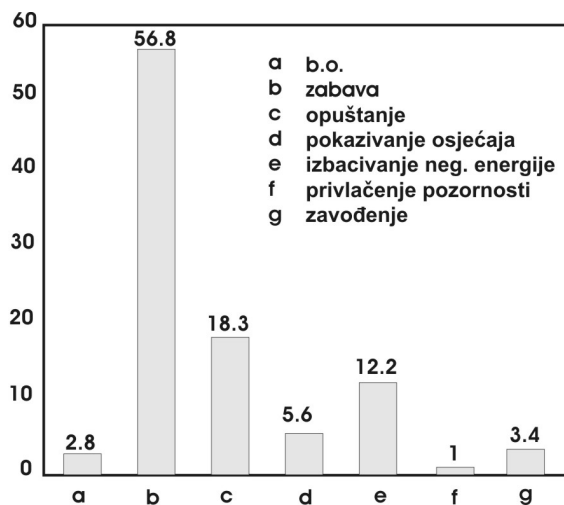
⁶ Previšić V., Slobodno vrijeme između pedagogijske teorije i odgojne prakse, *Napredak* 4, Zagreb 2006, str. 403–410.

⁷ Leburic A., Relja R. i Božić T., *Disko generacija*, Split 2007.

⁸ Torti M. T., *Abitare la notte*, Milano 1997.

ziraju, te unose vlastitu osobnost prilikom razvijanja novih plesnih oblika. Nadalje, zanimljivo je kako je kuća ili vlastiti dom visoko pozicionirana na ljestvici omiljenijih mjesta za ples. To je bitno iz razloga što se radi o osobnom i najintimnijem prostoru čovjekova življenja, gdje nerijetko ispoljavamo svoje pravo "ja". Pod ovim podrazumijevamo Meadov koncept *ja* i *me-ne*, ideju o tenziji koja postoji između *ja* kao spontane osobe, koja daje osjećaj slobode i inicijative i *me-ne*, tj. različitih socijalnih ograničenja unutar osobe.⁹ Upravo sram ili nelagoda što se javlja kod ljudi kada trebaju plesati unutar nekih javnih prostora (diskoteke, klubovi) gdje ih drugi mogu vidjeti, oblikuju socijalna ograničenja koja se inače gube unutar našeg osobnog prostora.

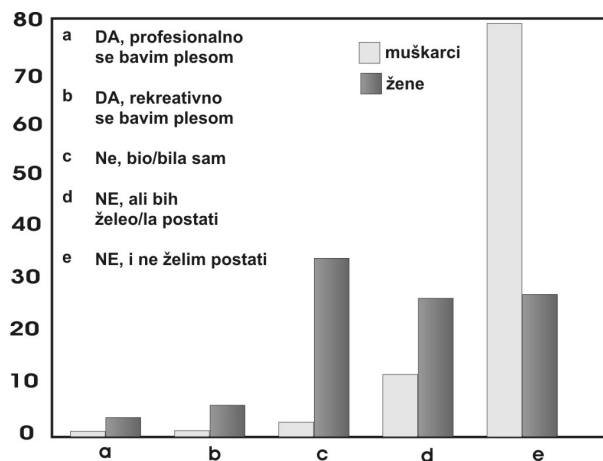
Jedna od temeljnih značajki plesnih navika mladih jest i ona koja govori o odabiru plesnog partnera. Tako najviše ispitanika (41,2% – u većem postotku žene) izjavljuje kako najčešće pleše s prijateljima i/ili prijateljicama, nakon čega slijede ispitanici kojima nije važno s kim plešu, već izjavljuju kako mogu plesati s bilo kim (29,1% – u većem postotku žene). Slijedi 13,9% ispitanika (u većem postotku muškarci) koji najradije plešu s djevojkom ili mladićem, a njih 12% (podjednako žene i muškarci) najviše vole plesati sami. Svega 3,8% ispitanika izjavljuje kako nikada ne pleše (16 muškaraca i tri žene), što također ide u prilog tvrdnji kako žene, za razliku od muškaraca, češće plešu.

Grafikon 1. Razlozi zbog kojih ispitanici/ce najčešće plešu

⁹ Ritzer G., *Suvremena sociološkijska teorija*, Zagreb 1997, str.188.

Sljedeća ispitana varijabla odnosila se je na *motiv plesanja*. Nešto više od polovice ispitanika/ca, njih 56,8%, navodi zabavu kao glavni razlog zbog kojeg plešu. Sljedeći motiv je opuštanje kojeg ples pruža (18,3%), a potom mogućnost rješavanja negativne energije 12,2%. Ovaj podatak govori u prilog tome kako mladi prepoznaju terapijski učinak plesa, u smislu prevladavanja negativnog i stresnog stanja. Ove motive kao najznačajnije podjednako ocjenjuju i muškarci i žene. Nadalje, 5,6% ispitanika navelo je da plešu kako bi lakše iskazali svoje osjećaje i raspoloženja. Ovakav odgovor je dalo trostruko više žena nego muškaraca. Kao glavni razlog zbog kojeg plešu 3,4% ispitanika (od kojih je pet puta više muškaraca nego žena) navodi ples kao oblik zavodjenja, a ples kao sredstvo privlačenja pozornosti prepoznaje tek 1% ispitanih.

Grafikon 2. Spol/članstvo u plesnoj školi/studiju

Članstvo i angažiranost u nekoj plesnoj školi ili studiju, također je bila jedna od istraživanih varijabli. Ovdje je uočena statistička značajnost u odnosu na spol ispitanika/ca i njihov angažman u plesnim školama ($p = 0,05$). Tako 3,4% ispitanika navodi kako se profesionalno bavi plesom, (tri muškarca i 14 žena), njih 4,4% rekreativno se bavi plesom (tri muškarca i 19 žena). Onih koji su izjavili da su nekada bili članovi plesne škole, te da više to nisu je 22,9%, od kojih je takav odgovor dalo 103 žene i tek osam muškaraca. Nadalje, 20,9% ispitanika/ca se izjasnilo kako nisu, ali bi željeli postati članom neke plesne škole, gdje je

opet više žena (76), a manje muškaraca (29). No, polovica (49%) ispitanika/ca navodi kako nisu i kako ni ne žele postati članom plesne škole. Ovdje je evidentno više muškaraca, čak ih je 168 dalo takav odgovor, za razliku od 78 žena. Ovi podaci navode na zaključak kako je ples shvaćen i društveno prihvaćen uglavnom kao aktivnost unutar “ženske domene interesa”.

*Multidimenzionalnost plesnog
fenomena: pozicioniranje plesa unutar
specifičnog socio-kulturnog okvira*

S obzirom da je ples multidimenzionalan, mobilan, promjenjiv i složen socio-kulturni artefakt, njegovoj problematici moguće je pristupiti s različitih aspekata. Širok je spektar mogućnosti koje ples pruža, a njegov doživljaj i tumačenje individualnog je karaktera, te shodno tome, on svakom pojedincu predstavlja nešto drugo. Ispitanicima je ponuđeno sedam tvrdnji koje su se odnosile na to što predstavlja i čini ples.

Tablica 1. Tvrdnje ispitanika/ca o plesu

Tvrdnje o plesu	slaže se		ne slaže se		ne može procijeniti		bez odgovora	
	f	%	f	%	f	%	f	%
ples je umjetnost	409	81,5	23	4,6	69	13,7	1	0,2
ples je igra	316	62,9	64	12,7	121	24,1	1	0,2
ples je zabava	484	96,4	5	1,0	12	2,4	1	0,2
ples je sport	353	70,3	58	11,6	90	17,9	1	0,2
ples je način života	262	52,2	104	20,7	135	26,9	1	0,2
ples je dio kulture	405	80,7	33	6,6	63	12,5	1	0,2
ples predstavlja poželjno društveno ponašanje	325	64,7	40	8,0	137	27,3	1	0,2

Ples kao umjetnost. Umjetnost obično vezujemo uz estetiku i kreativnost, ona se smatra iskonskom ljudskom duhovnom potrebom. Radi se o ljudskoj djelatnosti čije se značenje konstruira u složenom komunikacijskom procesu između umjetnika, umjetničkog djela i publike. Brojni su filozofi poput Aristotela, Platona, Kanta, Bertranda Rusella i mnogih drugih, raspravljali o korisnosti same umjetnosti, uvijek pomoću koncepta ljepote. Ljepota je postala bitni kriterij ljudskog vrednovanja predmeta, pojava, međuljudskih odnosa, umjetničkih produkata i svega što

nas okružuje. Homo sapiens ju je uzdigao na pije-
destal temeljne vrijednosti i time postao i *homo es-
teticus*.¹⁰

Promišljajući o plesu kao scenskoj umjetnosti, po-
trebno je istaknuti dvije bitne značajke same prirode
ove umjetnosti. Prvotno, sama ideja scenske umjet-
nosti implicira mogućnost velikog broja scenskih iz-
vođenja. Nadalje, izvođenje treba privući pažnju po-
jedince, na čemu se temelji uspješnost same izvedbe.
U kontrastu s vizualnim umjetnostima poput skulp-
ture ili slike, koje su atemporalne, za ples je potrebno
vrijeme, ne samo u trivijalnom smislu – vrijeme po-
trebno da se ples izvede ili doživi, već se sam ples
događa u vremenu i kroz vrijeme. Također, dok su
vizualne umjetnosti fiksne i nepokretne, scenske su
određene cjelovitim izvođenjem, što na kraju impli-
cira i različite interpretacije, estetske značajnosti koju
gledatelji ocjenjuju.¹¹ S postavljenom tvrdnjom da je
ples umjetnost slaže se većina ispitanika, njih čak
81,5%. Onih koji negiraju tu tvrdnju izjavljujući kako
ples nije umjetnost, tek je 4,6%. U skladu s nave-
denim rezultatima, naši ispitanici skloni su ples per-
cipirati kao umjetnost.

Ples kao igra. Huizinga¹² u svojoj knjizi *Homo Ludens*,
ples poistovjećuje sa čistom igrom. Prema njemu, bez
obzira radi li se o svetom ili magijskom plesu pri-
mitivnih naroda, plesovima u grčkom kultu ili pak
plesu kao zabavi na svečanostima, u bilo kojem na-
rodu ili bilo kojem razdoblju, on je izraz najčišćeg i
najsavršenijeg oblika igre. Tako su i naši ispitanici/ce
također u najvećem broju prepoznali i doživjeli ples
kao igru, njih 62,9%. “Odnos plesa i igre nije u tome,
da ples nosi u sebi nešto od igre, već u tome da on
tvori jedan njen dio: to je odnos podudaranja u samoj
suštini. Ples kao takav poseban je i posebno usavršen
oblik samog igranja”.¹³ Iako je igra suprotstavljena
zbilji, kao i sam ples, ona spada u ne zbilju, ali to ne

¹⁰ Vukasović A., *Pedagogija*, Zagreb 1998, str. 145.

¹¹ McFee G., *Understanding Dance*, London and New York 1992.;
Dils A. i Cooper Albright A. (eds.), *Moving History/Dancing
Cultures. A Dance History Reader*, Middeltown and Connecticut
2001.; Laws K., *Physics and the art of Dance: Understanding
Movement*, Oxford 2002.

¹² Huizinga J., *Homo Ludens*, Zagreb 1992.

¹³ *Ibid.*, 220.

znači da je ona “neozbiljnog” karaktera. Igru kao takvoj nije svojstvena ljepota, iako ona teži estetskim elementima. Igra se u primitivnijim oblicima pridružuju vedrina i ljupkost ljudskog tijela u pokretu. U svojim razvijenijim oblicima igra je protkana ritmom i harmonijom, kao najplemenitijim darovima estetskog opažanja usađenim u ljudskom biću.¹⁴

Ples kao zabava. Upravo je najveći broj ispitanika/ca poistovjetio ples sa zabavom (96,4%), a to je ujedno i glavni razlog zbog kojeg mladi plešu. Što je uopće zabava i zašto je zabava neizostavan i bitan element svakodnevnog života? Jezikoslovac Anić ukazuje na sljedeće definicije zabave: ugodno provođenje vremena, zatim ono što omogućava ugodno provođenje vremena.¹⁵ Zabava je tako, najčešće sinonim za društvenu priredbu s plesom. Najveća internetska enciklopedija *Wikipedia* zabavu definira kao emocionalnu diverziju sa ciljem održavanja pozornosti gledaoca ili sudionika.¹⁶ Nabraja se deset ključnih oblika zabave ili sredstva kroz koje se zabava profilira, a to su: televizija, film, animacija, kazalište, ples, sport, radio, glazba, humor i igra. Nedvojbeno je da zabava spada u privatnu sferu života, u čovjekovo slobodno vrijeme, dokolicu, kada se on odvajava od posla i obveza, tj. od onoga što se “mora” činiti. Pojam zabave je širok, promjenjiv i fleksibilan, te su se oblici zabave tijekom vremena mijenjali u odnosu na povijesne i društveno-kulturološke posebnosti. Tako ni sam ples nije uvijek tretiran isključivo kao oblik zabave, čemu je najbolji primjer funkcija plesa unutar religijskih obreda.¹⁷

Ples i sport. Postoji određena razlika između plesa i sporta, iako se kod oba tipa aktivnosti tijelo nalaže kao “središnji instrument”.¹⁸ Balanchine objašnjava razliku na način: “Mi plesači smo više kao konji, ne kao atletičari, nogometaši ili bejzbol igrači. Mi imamo drugačiju želju. Atletičar trči brzo i jako, on želi osvojiti nagradu i biti prvi. Mi ne osvajamo ništa, mi

¹⁴ Ibid., 15-17.

¹⁵ Anić V., *Rječnik hrvatskog jezika*, Zagreb 2007.

¹⁶ www.wikipedia.org (29.09.2008)

¹⁷ Dyer R., *Only Entertainment*, (Second Edition) London and New York 2002, str. 1.

¹⁸ Dyck N. i Archetti, E. P., (eds.) *Sport, Dance, and Embodied Identities*, New York 2006.

smo samo prelijepe stvari”.¹⁹ Ovim je istaknuta bitna razlika između plesa i sporta, a to je motivacija koja nas navodi na plesanje ili natjecanje. No ipak, i u sportu i plesu možemo pronaći slične elemente kao što su rituali i mističnosti. U tom kontekstu Ross ističe: “U sportu postoje neke od elementarnih dramskih postavki kazališta: poznate fabule, različiti karakteri, uloge, herojske i komične akcije začinjene novim i nepredvidljivim varijacijama... Pretpostavljam da svaki sport sadrži fundamentalni mit koji je razrađen za fanove i navijače, te njihov užitak gledanja koji dijelom proizlazi iz kratkog sudjelovanja u mističnom svijetu kojeg igra i igrači donose u život”.²⁰ Jedna od bitnih razlika između sporta i plesa je i u tome što sport postoji neovisno od glazbe i umjetnosti, dok su ti fenomeni sastavni dio plesa. No razmotrimo li široku lepezu sportova i plesova, neki sportovi kao što je umjetničko klizanje sadrže mnogobrojne elemente samog plesa. Također, kada je riječ o glazbi, sportaše se puštanjem njihove omiljene glazbe bodri i ohrabruje. Sport je kod aboriđinskih plemena često bio dio mističnih, religijskih rituala; kod Maya je igralište na kojem su se odvijale igre loptom prije igranja trebao blagosloviti svećenik. Sam ples oduvijek je bio dio mističnih rituala, tajanstvenih obreda i običaja. No, zbog mnoštva različitih sportova i plesova, i svega onoga što se pod te pojmove može razmatrati, potreban je oprez prilikom korištenja naznačenih pojmova zbog nedostatka njihovog jednoznačnog definiranja.²¹

Ples i sport izrazi su slobode, kreativnosti, stvaralaštva, te su idealan oblik komunikacije. Tu su i mnogobrojna fizička (koordinacija, ravnoteža, izdržljivost, snaga, fleksibilnost) i psihološka (pozitivna raspoloženja, “ispušni ventil”) poboljšanja koje donosi bavljenje sportom i plesanjem. Te dimenzije plesa najuočljivije su kod sportske vrste plesa, odnosno, sportskog plesa. U našem istraživanju 70,3% ispitanika upravo ples poistovjećuje sa sportom.

Ples kao način života. Na pitanje može li ples biti svojevrsni način, stil života, 52,2% ispitanika se slaže s

¹⁹ Balanchine prema Ingram A., *Dance and Sport, International Review for Sociology of Sport* br.1, London 1978, str. 85.

²⁰ Ross prema *ibid.*, 85-86.

²¹ *Ibid.*, 87-88.

ovom tvrdnjom, dočim 20,7% to negira. Kada je osoba posebno aktivna u nekom području svog života, kao što su profesionalni plesači aktivni u plesu, ples im tada postaje *lifestyle*, tj. način života.²² *Lifestyle*/način života/stil života možemo definirati kao karakterističan skup ponašanja grupe ljudi koje određuje specifičan način življenja, razmišljanja, stavova, vrijednosti, okupacija, društvenih odnosa, način govora, odijevanja i brojnih drugih elemenata. Ponašanje unutar nečijeg načina života mješavina je navika i konvencionalnih načina obavljanja stvari, životni stil je sredstvo kojim pojedinac kreira smisao o samome sebi. Sam fenomen životnog stila i rasprave koje je potaknuo, predstavlja suvremeni trend što se našao u središtu znanstvenog i sociološkog interesa posebno zbog mogućnosti integracije mnoštva različitih načina ponašanja koje sobom donosi, te je postao sve značajniji sredinom osamdesetih godina dvadesetog stoljeća kada procesi postindustrijske modernizacije i individualizacije potiču brze i radikalne promjene načina života. Uslijed individualizacije i pluralizacije životnih stilova, tradicionalni društveno-ekonomski faktori postaju nevažni jer su izbori sve osobniji.²³

Ples kao dio kulture. Većina ispitanika, njih čak 80,7% ocjenjuju ples kao značajnu sastavnicu kulture. Mnogi autori raspravljajući o kulturi najčešće je suprotstavljaju prirodi. Tako se kultura odnosi na cjelokupno društveno nasljeđe neke grupe ljudi, sve što je čovjek radom proizveo. Thomas, međutim, naglašava kako se ples uvijek povezivao s primitivnim narodima ili pak nesvjesnim stanjima, te se percipirao kao nešto bliže prirodi, negoli kulturi.²⁴ Ovo ukazuje da je ples iskonski dio prirode, nas samih. No, ples samim time što je dio čovjeka koji ga proizvodi, stvara i prenosi, postaje dijelom društva i kulture u kojoj egzistira. Kultura obuhvaća sve ono što pripadnici društvene grupe posjeduju kao zajedničko, no naš kulturni svjetonazor fizičko ponašanje klasificira kao biološko i genetičko, a ne kao socio-kulturno i naučeno. Svjedoci smo brojnih primjera koji pokazuju kako pripadnici različitih naroda i društava na različite načine "koriste" svoje tijelo. Iako se tjelesno pokušava pozi-

²² Ibid., 89.

²³ Tomić-Koludrović I. i Leburić A., *Skeptična generacija*, Zagreb 2001, str. 39-40.

²⁴ Thomas H., op. cit., 7.

cionirati izvan granica kulturalnog, istraživanja ukazuju kako određene značajke kulture uvjetuju i stil korištenja tijela u pokretu. Držanje, stav, geste, stilski pokreti koji su jednom naučeni, izrazito su otporni na promjene i tako tvore bitnu komponentu ne samo osobnog identiteta, već i socio-kulturnu značajku. Antropolog Mudrock, raspravljajući o kulturama, sastavio je osamdeset i osam kulturnih značajki koje smatra univerzalnim u svim kulturama. Neke od njih su jezik, pogrebni obredi, zabrana incesta, praktična znanja, umjetnost i mnoge druge, a među njima navodi i ples kao kulturnu univerzaliju, odnosno, trajni obrazac društvenog života prisutan u svim kulturama i društvima.²⁵ Stoga pripadnici različitih kultura posjeduju i različite plesne izričaje, čime svjedoče i o različitim načinima života.

Ples kao poželjno društveno ponašanje. Više od polovice ispitanika (64,7%) ocjenjuje ples kao poželjno društveno ponašanje, 8% njih negira takvu tvrdnju, dok njih 27,3% ne može procijeniti je li ples zaista oblik poželjnog društvenog ponašanja. S obzirom na postojanje brojnih značajki plesa, neke od njih imaju i negativan predznak. Tako Gilbert i Pearson, raspravljajući o plesu navode njegove negativne strane, u smislu plesa kao svojevrsnog oblika bijega od stvarnosti.²⁶ "Ples predstavlja gubitak kontakta sa zemaljskim korijenima i kulturom, te zanosno kretanje prema drugačijem i promijenjenom. To je sposobnost (za)vođenja samog sebe prema gubitku vlastitog identiteta ili gubitku "sebe".²⁷ Također se i plesni podij može shvaćati kao prostor natjecanja, težnji i čuđenja, prostor koji daje fantaziju o slobodi i bijegu od vlastitog identiteta. No, unatoč ovakvim shvaćanjima plesa, ipak prevladavaju ona koja govore kako plesom komuniciramo, iskazujemo svoje najdublje osjećaje i raspoloženja, stvaramo nove interakcijske kanale. Ples, stoga, značajno utječe na socijalizaciju, oblikovanje društvenih vrijednosti, razvijanje umjetničkog doživljaja, kreativnost, inovativnost. On posjeduje obrazovne vrijednosti, te obogaćuje kulturu pojedinca. Ples je aktivnost koja spaja umjetnost i

²⁵ Haralambos M. i Holborn M., *Sociologija: Teme i perspektive*, Zagreb 2002.

²⁶ Gilbert J. i Pearson E., *Discographies*, London and New York 1999, str. 32.

²⁷ Gathering prema *ibid.*, 31.

sport, odgoj i obrazovanje, doprinosi umjetničkoj, glazbenoj i estetskoj dimenziji, te pozitivno utječe na organizaciju slobodnog vremena.

Ples kao oblik komunikacije

Čovjek kao multimedijalno biće istovremeno komunicira glazbom, pokretom, fizičkom gestom, stilom odijevanja, kuhanjem, ishranom, pisanjem, slikanjem, građenjem, glumom. Te su dimenzije organizirane u strukturirane skupove koje utjelovljuju kodirane informacije na način analogan zvuku, riječima i rečenicama prirodnog jezika.²⁸ Ples kao oblik neverbalne komunikacije predstavlja čin od posebnog značenja, osjećajnosti, epistemologije i društvenih odnosa. Izvedba plesa je trenutak zaustavljen i pohranjen u vremenu jedinstvenog iskustva, sadržaja, transformacije i slobode. Kakve će poruke slati, i kakve će poruke primati plesač/ica i/ili gledatelj/ica izravno ovisi o pokretima, facijalnim ekspresijama, kontaktu očima, napetosti mišića, dodira i, uopće, postignute atmosfere. Svi naznačeni aspekti istovremeno su snažno kulturnološki i društveno determinirani.²⁹

Hanna naglašava kako ples predstavlja namjerni, haptični, ritmički i kulturalni slijed pokreta odabranih podjednako zakonima verbalnog jezika.³⁰ Uspješnom integracijom uma i tijela, ples stvara moćni komunikacijski alat. Prilikom plesa koristimo se istim moždanim komponentama kao i kod verbalnog jezika – onima za konceptualizaciju, kreativnost i pamćenje. Tako su oba vida komunikacije obilježena vokabularom (koraci i geste kod plesa), gramatikom (pravila unutar plesa), te značenjem. Iako nekad ono što kažemo može biti tek beznačajan zvuk, a neki pokret tek puka gesta, slušatelji i gledatelji gotovo uvijek pridaju smisao onome što su vidjeli ili čuli. Zajednička obilježja plesa (neverbalnog jezika) i verbalnog jezika su prvenstveno “samovolja”, odnosno, njihova

²⁸ Leach E., *Kultura i komunikacija*, Beograd 1983, str. 13.; Poyatos F., *Nonverbal Communications Across Disciplines. Volume 1*, Amsterdam 2002.

²⁹ Peick M., *Dance as Communication: Messages Sent and Received Through Dance*, *UW-L Journal of Undergraduate Research* 8, 2005, str. 1. URL: <http://www.uwlax.edu/URC/JUR-online/PDF/2005/peick.pdf>. (20. 11. 2009.)

³⁰ Hanna J. L., *The Language of Dance*, *The Journal of Physical Education, Recreation & Dance* br. 4, Michigan 2001, str. 1-40.

nepredvidljivost, produktivnost (kreiranje značenja), kulturalna transmisija, simboličnost, višeznačnost, neodređenost, afektivnost i prostor kojeg stvaraju za veliki broj potencijalnih sudionika unutar komunikacijskog procesa.

Tablica 2. Tvrdnje ispitanika/ca o plesu

Tvrdnje o plesu	da		ne		ne zna		bez odgovora	
	f	%	f	%	f	%	f	%
ples je način komunikacije (neverbalne)	374	74,5	41	8,2	83	16,5	4	0,8
plesom se šalju određene poruke	271	54,0	113	22,5	117	22,5	1	0,2
plesom se primaju određene poruke	281	56,0	102	20,3	118	23,5	1	0,2
plesom žele privući i koketirati	183	36,2	219	43,6	99	19,7	1	0,2
sram ih je plesati u prostoru prepunom ljudi	70	13,9	389	77,5	42	8,4	1	0,2
ples pomaže boljem razumijevanju osjećaja i raspoloženja	180	35,9	159	31,7	161	32,1	2	0,4

Unutar istraživanja pokazuje se kako ispitanici ne doživljavaju i prepoznaju ples podjednako, dakle, kao oblik komunikacije, tj. neverbalni jezik. Suvremeno društvo iskazuje nepovjerenje i sumnju u tijelo, razmatrajući ga zasebno od uma koji producira komunikaciju putem zvučnog i pisanog diskursa. Iako većina (74,5 %) ispitanika/ca ocjenjuje ples kao način neverbalne komunikacije, njih 8,2% se ne slaže s tom tvrdnjom, dočim 16,5% ispitanika nije sigurno da je ples zaista oblik komunikacije.

“Ples je, dakle, primarna komunikacijska, ali i semiotička spona. Mladi doživljavaju ples kao sustav znakova ili kao bogatu mapu simbola ili kao zahvalno sredstvo oblikovanja ili ekspresije nekog sadržaja. On zauzima posebno mjesto u procesu udvaranja, koje postaje specifičan odnos među mladima”.³¹ U tom smislu 36,2% ispitanika izjavljuje kako ples za njih predstavlja oblik udvaranja.

Korištenje osobnog prostora i stvaranje distance predmetom je proučavanja u kontekstu spol/rod/kultura, te posjeduje važnost kao i neverbalno ponašanje i

³¹ Leburić A., Relja R. i Božić T., op. cit., 54.

komunikacijski aspekt.³² Kulturalno gledajući, kod kontaktnih kultura međuljudsko djelovanje odvija se na manjoj distanci nego što je slučaj s nekontaktnim kulturama. No, kao što i Remland i sur. navode, kulture koje su označene kao ne kontaktne, u kontekstu plesa mogu postati kontaktne.³³ Kada je u pitanju spol, brojne studije potvrđuju bliskiji odnos ženskih dijada³⁴ i veću distanciranost članova muških dijada. Upravo je za vrijeme plesa najveća mogućnost narušavanja našeg osobnog prostora. Kada smo na plesnom podiju, društvena situacija tipičnog korištenja javnog prostora uvelike se mijenja. Zanimalo nas osjećaju li ispitanici/ce nelagodu i sram prilikom plesanja u prostoru prepunom ljudi. Većina, njih 77,5% ne osjeća nelagodu plesati u prostoru punom ljudi, njih tek 70 (13,9%) izjašnjava se kako im je neugodno, te ih je sram. Tako se izjasnilo 24 žene, te gotovo dvostruko više muških ispitanika (46).

Zdravstvena i terapeutska uloga plesa

Najstarije kulture otkrile su blagotvorni utjecaj plesa na fizičko i psihičko zdravlje. Upravo zahvaljujući svojim ritmičkim značajkama, ples doprinosi razvoju motoričkih sposobnosti, koordinaciji, ravnoteži, frekvenciji pokreta, izdržljivosti, snazi i fleksibilnosti, podjednako kao i druge fizičke i rekreativne aktivnosti. Značajna je i psihološka učinkovitost plesa koja smanjuje anksioznost i depresivna raspoloženja,³⁵ utječe na intelektualne sposobnosti, razvoj umjetničkog stvaralaštva, osjećaja slobode, pridonosi dobrom raspoloženju, potiče ili smiruje emocije, stvara ravnotežu metalnih i motoričkih sposobnosti. Modernog čovjeka današnjice ples oslobađa od stresa, povećava samopouzdanje i služi kao “ispušni ventil”. Tako 12,2% ispitanika/ca navodi kako

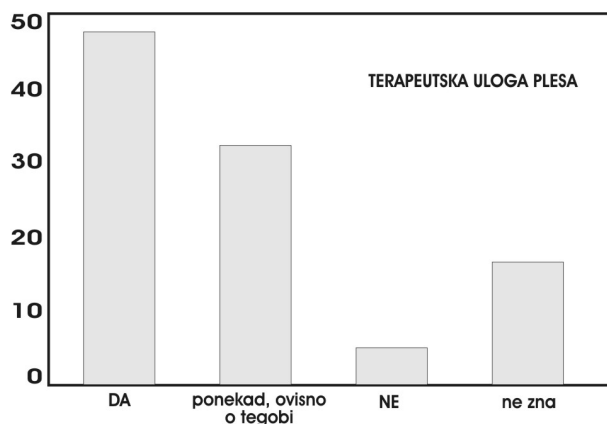
³² Intimna zona – do 45 cm; *osobna zona* (obitelj, prijatelji) – do 1.20 m; *socijalna zona* (društveni i poslovni odnosi) – 1.20-3 m; *javna zona* (nepoznati) – više od 3 m (wikipedia.org/neverbalna komunikacija, 29.09.2008)

³³ Remland M. S., Jones T. S. i Brinkman H., Interpersonal Distance, body orientation, and Touch: Effects of culture, gender, and age, *Journal of Social Psychology* br.135, Washington 1995, str. 281-297.

³⁴ Dijada je najmanja grupa, to jest grupa od samo dva člana. Takva vrsta grupe pruža mogućnost najvećeg intenziteta međuljudskih odnosa. Najčešće dijade su one prijateljske i partnerske. (dizajn.grf.hr/rasprava, 29.09.2008)

³⁵ Dokazano je da svaki fizički napor, pa tako i ples, povećava lučenje hormona endorfina, tzv. hormona sreće (www.zdravlje-ljepota.ba/arhiva, 29.09.2008)

je glavni razlog zbog kojeg plešu upravo rješavanje negativne energije. Spencer smatra da je ples neka vrsta sigurnosnog ventila koji oslobađa plesača od tjeskobe kao što su ratovi, epidemije, siromaštvo, društvena marginalizacija.³⁶ Ammon u studiji *“Psychological Studies on Human Structural Dance”* naglašava kako se u posljednjih nekoliko desetljeća razvio veliki broj različitih terapija koje u središte stavljaju stanje tijela.³⁷ Glavni fokus terapije plesom usmjeren je na transformaciju emocija i osjećaja izravno u pokrete. Terapija plesom posebna je metoda liječenja kojom pojedinac stvara specifičan odnos s vlastitim tijelom i otkriva nove unutrašnje kreativne potencijale. Ovakav vid terapije nije bio uključen u psihoterapeutska liječenja iz razloga što se tijelu nije pridavala veća pozornost, pa se takav fenomen u stručnim krugovima nazivao “zaboravljeno tijelo”. Terapija plesom razvila se 1940-ih godina u Americi, te je bila uspješno integrirana unutar psihijatrijskih ustanova, posebice za liječenje shizofrenih pacijenata. No, tek ranih 1990-tih započinje njezin veći razvitak i šire prihvaćanje. Nadalje, autorica upućuje na Marian Chace, koja je pridonijela afirmaciji plesne terapije i među prvima primijetila “pročišćavajući” učinak plesa: “Bit plesa je u eksternalizaciji onih unutrašnjih osjećaja koji ne mogu biti iskazani racionalnim govorom, nego samo izraženi ritmičkom, simboličkom akcijom”.³⁸

Grafikon 3. Mišljenje ispitanika/ca o terapeutskoj ulozi plesa

³⁶ Spencer prema Gilbert J. i Pearson E., op. cit., 15.

³⁷ Ammon M., *Psychological Studies on Human Structural Dance, Group Analysis* br.2, London 2003, str. 288.

³⁸ Ibid., 290.

Većina (48,2%) ispitanika/ca prepoznaje terapijsku ulogu plesa, a u kojoj će mjeri ples posjedovati blagotvoran utjecaj, ovisi o prirodi samih tegoba, smatra 32,1% ispitanik/ca. Svega 2,6% ispitanika iskazuje sumnju u terapijsku ulogu plesa. Zanimalo nas je, nadalje, smatraju li pak ispitanici/ce kako ples pomaže kod poboljšanja psiho-fizičke kondicije. Rezultati pokazuju kako se čak 81,5% mladih slaže s time. U tom smislu, ocjenjujemo pozitivnim prepoznavanje različitih prednosti i mogućnosti plesa koji se doživljava kao zdrava, poželjna i pozitivna aktivnost što vodi ostvarenju ravnoteže tijela i uma.

Zaključna razmatranja

Ples posjeduje mnogobrojne značajke, funkcije i uloge koje se na različite načine iskazuju ovisno o vremenu, kulturi i društvu u kojem se manifestiraju. S obzirom na kulturalne i društvene promjene koje su se događale tijekom vremena, ples je mijenjao svoj značaj, svrhu i cilj. Plesna dimenzija neizostavni je dio kompleksnosti kulturnog sustava, ples "izvodi" priču o životu ljudi i dočarava njihove svakodnevne aktivnosti. Ovim radom željelo se ukazati na brojne mogućnosti koje ples pruža, a koje je kao tematsko područje dijelom zanemareno unutar sociološkog znanstvenog diskursa.

Istraživanje ukazuje kako najviše mladih u plesu prepoznaje užitak, zabavu i razonodu, što su ujedno glavni motivi zbog kojih plešu. Kao takvu opuštajuću i relaksirajuću aktivnost smještaju je u kontekst slobodnog vremena i segment zabave. Mladi u plesu prepoznaju način ispoljavanja svojih najiskrenijih osjećaja, raspoloženja, misli i ideja. Plesom komuniciraju s drugima, pokazuju i govore ono što ne mogu verbalno iskazati, stvaraju nove komunikacijske kanale i interakcijske putove. Plesom se udvaraju, privlače pažnju, zavode i koketiraju, šalju i primaju različite poruke.

Nadalje, mladi itekako prepoznaju promjenjivost, fleksibilnost i fluidnost same definicije plesa. Smještaju ga unutar različitih društvenih okvira i kategorija, pa prema tome, u plesu prepoznaju najistančaniju umjetnost, najčišći oblik igre, najpotpuniji oblik zabavljanja, sportsku i rekreacijsku aktivnost, tretiraju ga kao životni stil, neizostavni dio kulture i uglavnom ga doživljavaju kao pozitivno i poželjno društveno ponašanje.

Mladi ples izjednačavaju s razonodom, zabavom, rekreacijom, opuštanjem, načinom provođenja slobodnog vremena. Prepoznato je i njegovo učinkovito djelovanje na psiho-fizičko stanje osobe, kao i njegov društveni motiv u smislu bitnog čimbenika druženja i okupljanja. Analiza socio-demografskih, socio-profesionalnih i drugih individualnih obilježja profilirala je sljedeći prosječan tip plesača:

Djevojka u dobi od 21 do 22 godine, čije je mjesto stalnog boravka grad Split. Ona je trenutačno zaposlena, te joj je njezina vlastita zarada ključni izvor materijalnih prihoda. Otac i majka su joj radničkog zanimanja i imaju srednjoškolsko obrazovanje. Svoje slobodno vrijeme najčešće provodi s prijateljima i prijateljicama, a diskoteke i klubovi omiljena su joj mjesta za ples. Sluša popularnu stranu glazbu, a zabava i opuštanje su glavni razlozi zbog kojih pleše.

LITERATURA

- Ammon M., Psychological Studies on Human Structural Dance, *Group Analysis* br.2, London 2003, str. 288-306.
- Anić V., *Rječnik hrvatskog jezika*, Zagreb 2007.
- Dils A. i Cooper Albright A., (eds.) *Moving History/Dancing Cultures. A Dance History Reader*, Middeltown, Connecticut 2001.
- Dyck N. i Archetti E. P., (eds.) *Sport, Dance, and Embodied Identities*, New York 2006.
- Dyer R., *Only Entertainment*, Second Edition, London and New York 2002.
- Gilbert J. i Pearson E., *Discographies*, London and New York, 1999.
- Hanna J. L., The Language of Dance, *The Journal of Physical Education Recreation & Dance* br.4, Michigan 2001, str. 1-40.
- Haralambos M. i Holborn M., *Sociologija: Teme i perspektive*, Zagreb 2002.
- Hendry L. B., Shucksmith J., Love G. i Glendinning A., *Young People's Leisure and Lifestyles*, London and New York 1993.
- Hendry L. B. i Kloep M., 'Talkin', doin' and bein' with friends': Leisure and communication: Young people talking about leisure, in: *Talking Adolescence: Perspectives on Communication in the Teenage Years*, eds. Williams A. i Thurlow C., London 2005, str.163-184.
- Hendry L. B. i Kloep M., Adolescent leisure: A European perspective, in: *Handbook of Adolescent Development*, eds. Jackson, A., Gossens., Hove, Sussex 2006, str. 246-263.

Huizinga J., *Homo Ludens*, Zagreb 1992.

Ilić M., *Sociologija kulture i umetnosti*, Beograd 1978.

Ilišin V., Mladost, odraslost i budućnost, u: *Mladi uoči trećeg milenija*, priredili Ilišin V. i Radin, F., Zagreb 2002, str. 27.

Ingram A., Dance and Sport, *International Review for Sociology of Sport* br.1, London 1978, str. 85.

Laws K., *Physics and the art of Dance: Understanding Movement*, Oxford and New York 2002.

Leach E., *Kultura i komunikacija*, Beograd 1983.

Leburić A., Relja R. i Božić T., *Disko generacija*, Split 2007.

Maletić A., *Knjiga o plesu*, Zagreb 1986.

Maletić A., *Povijest plesa starih civilizacija*, Zagreb 2003.

McFee G., *Understanding Dance*, London and New York 1992.

Poyatos F., *Nonverbal Communications Across Disciplines. Volume 1*, Amsterdam 2002.

Previšić V., Slobodno vrijeme između pedagogijske teorije i odgojne prakse, *Napredak* 4, Zagreb 2006, str. 403–410.

Peick M., Dance as Communication: Messages Sent and Received Through Dance, *UW-L Journal of Undergraduate Research* 8 2005, str. 1. URL:

<http://www.uwlax.edu/URC/JUR-online/PDF/2005/peick.pdf> (20.11.2009.)

Remland M. S., Jones T. S. i Brinkman H., Interpersonal Distance, body orientation, and Touch: Effects of culture, gender, and age, *Journal of Social Psychology* br.135, Washington 1995, str. 281-297.

Ritzer G., *Suvremena sociologijska teorija*, Zagreb 1997.

Thomas H., *Dance, Modernity, and Culture: Explorations in the Sociology of Dance*, London and New York 1995.

Tomić-Koludrović I. i Leburić A., *Skeptična generacija*, Zagreb 2001.

Torti M. T., *Abitare la notte*, Milano 1997.

Vukasović A., *Pedagogija*, Zagreb 1998.

Webografija:

<http://www.wikipedia.org/wiki/dance>

<http://www.wikipedia.org/wiki/ples>

<http://www.orientalni-ples.com>

<http://www.ples.hr>

<http://www.culturenet.hr/v1/hrvatski/panorama>

<http://www.dance.net>

<http://www.questia.com>

<http://www.ljepota-zdravlje.ba/arhiva>

dizajn.grf.hr/rasprava/download

Renata Relja and Tina Božić

SOCIO-CULTURAL ASPECTS OF DANCE –
SOCIOLOGICAL INQUERY
INTO OF THE YOUTH

Summary

The paper entitled *Socio-Cultural Features of the Dance: Sociological Research of the Youth*, is the result of the empirical research in the form of poll conducted among the young population. Crucial objective was to scrutinize opinions and attitudes of youth regarding their dancing preferences and habits, as well as their understanding of many features and dimensions of dance. The latter is contextualized as an activity and content of leisure, with predominantly positive influence on youth; its crucial function being entertainment, amusement, and recreation. The study depicts the pluralism of dance and its multidimensional contents. That is to say that the dance as a sociological and culturological phenomenon is conceived as a communication channel, sport activity, form of dance and entertainment, primal and ancient art, social motive of socializing, and a specific form of healing.

Key words: *Socio-cultural context, dance, youth, leisure, entertainment*

